

Οι ΤΠΕ στην υπηρεσία του γλωσσικού γραμματισμού των ΣΔΕ: προτάσεις αξιοποίησης

Κωνσταντίνος Οικονόμου

φιλολόγος

kooikonomo@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, έναν ιδιαίτερο, καινοτόμο και επιτυχημένο εκπαιδευτικό θεσμό, το ανοικτό πρόγραμμα σπουδών δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στον πληροφορικό/τεχνολογικό εγγραμματισμό και προκρίνει τη χρήση της πληροφορικής σε όλα τα μαθήματα. Ενώ, όμως, τα τελευταία χρόνια με την πυροδότηση του σχετικού ενδιαφέροντος, έχει προκύψει και είναι διαθέσιμη για χρήση στην τυπική εκπαίδευση πλούσια διδακτική ύλη, δεν έχουν ακόμη δημιουργηθεί -ή ίσως υπάρχουν, αλλά δεν έχουν δημοσιευθεί- αντίστοιχα διδακτικά υλικά, προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες των ΣΔΕ. Στην εργασία αυτή, και με μοναδικό σκοπό την έναρξη σχετικού προβληματισμού, την πρόσκληση για δοκιμαστικές εφαρμογές ή για ένα πρώτο ξεκίνημα και την ανταλλαγή απόψεων και καλών πρακτικών, παρουσιάζονται διδακτικές προτάσεις γλωσσικού γραμματισμού με αξιοποίηση ΤΠΕ, οι οποίες αφορούν στη διδασκαλία της περιγραφής και της αφήγησης και των δημοτικών τραγουδιών σε ΣΔΕ. Έπειτα από σύντομη παρουσίαση του υποβάθρου και του σκεπτικού παρατίθενται στην πλήρη και αναπτυγμένη μορφή τους τα φύλλα εργασίας, που συγκροτούν τα αντίστοιχα διδακτικά σενάρια, τα οποία, όπως είναι ευνόητο, μπορούν σε ποικίλες διδακτικές περιστάσεις να τροποποιηθούν, να διασκευαστούν και να προσαρμοστούν αναλόγως. Σκοπός και των δύο διδακτικών προτάσεων, αλλά και επιδίωξη της εργασίας μας, είναι να φανούν η ανάγκη και κάποιοι τρόποι για οργανική ένταξη των ΤΠΕ στη διδασκαλία (και των ΣΔΕ), δεδομένου ότι σήμερα πλέον οι ΤΠΕ αποτελούν οργανικό μέρος της πραγματικότητας στην οποία όλοι ζούμε.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: ΣΔΕ, γλωσσικός και κριτικός γραμματισμός, διδακτική, πληροφορικός γραμματισμός, ΤΠΕ και διδασκαλία, σχέδια, σενάρια και προτάσεις διδασκαλίας, διδασκαλία περιγραφής-αφήγησης, διδασκαλία δημοτικών τραγουδιών

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) θεσμοθετήθηκαν πριν από μια δεκαπενταετία περίπου για να προσφέρουν σπουδές σε ενηλίκους, οι οποίοι δεν είχαν προηγουμένως ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση. Βασικός σκοπός των ΣΔΕ έχει οριστεί η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού μέσα από την επανασύνδεση με την τυπική εκπαίδευση, τη διαμόρφωση θετικής στάσης προς τη μάθηση, την απόκτηση βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων και την πρόσβαση στην αγορά εργασίας (Βεκρής 2010). Σε αντιστοιχία με τους σκοπούς αυτούς έχει καθοριστεί και το περιεχόμενο των σπουδών στα ΣΔΕ, το οποίο ανταποκρίνεται στις κοινωνικές και οικονομικές απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας, μεταδίδει βασικές δεξιότητες (ανάγνωση, γραφή, μαθηματικό λογισμό) και κοινωνικές δεξιότητες (ομαδική εργασία, επικοινωνία), προσφέρει κοινωνική και πολιτισμική εκπαίδευση και προετοιμασία για την επαγγελματική ζωή και προβλέπει δραστηριότητες όπως διδασκαλία στην τάξη, διαθεματική διδασκαλία, εργαστήρια, διδασκαλία με τη μέθοδο project, ενώ περιλαμβάνει και τη χρήση των νέων τεχνολογιών στις κεντρικές επιδιώξεις του. Η στοχοθεσία και η φιλοσοφία των ΣΔΕ αναλύονται στο βασικό εγχειρίδιο *Προδιαγραφές σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας* (2010), το οποίο κάνει σαφή την ειδοποιό διαφορά των σχολείων αυτών από την τυπική εκπαίδευση: το πρόγραμμα σπουδών είναι ανοικτό, προσφέροντας μεγάλες δυνατότητες ελεύθερης και δημιουργικής διαμόρφωσης εκπαιδευτικού υλικού από τους διδάσκοντες, ώστε να ανταποκρίνεται καλύτερα στα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά, τις αναζητήσεις και τις ανάγκες των ενηλίκων μαθητών. Οι ποικίλες παράμετροι της «ζωής» των ΣΔΕ ως θεσμού της εκπαίδευσης ενηλίκων (Κόκκος

2005), και κυρίως το διδακτικό τρίγωνο, δηλαδή εκπαιδευόμενοι, διδάσκοντες (Βεργίδης 2010), περιεχόμενα και τρόποι διδασκαλίας, και το ευρύτερο συγκείμενό του, συγκροτούν πολύ ενδιαφέρον και πρόσφορο για επιστημονική μελέτη πεδίο, που κατά τη γνώμη μας δεν έχει καλλιεργηθεί επαρκώς και χρειάζεται να φωτιστεί περαιτέρω. Χωρίς αμφιβολία, πάντως, ο θεσμός είναι επιτυχημένος και η επιτυχία αυτή δε φαίνεται μόνο στην εκτίμηση που τρέφει γι' αυτόν η ελληνική κοινωνία, αλλά και στην ερευνητική αποτύπωση της ποικίλης αποτελεσματικότητάς του (Ευθυνόπουλος 2010, Μυστακίδου 2012).

ΤΠΕ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΔΕ

Στην εργασία αυτή επικεντρώνουμε το ενδιαφέρον μας στα διδακτικά-μαθησιακά περιεχόμενα των ΣΔΕ και, πιο συγκεκριμένα, στην αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία του γλωσσικού γραμματισμού. Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στα αντικείμενα της τυπικής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων των φιλολογικών μαθημάτων, είναι πλέον εφαρμοζόμενη, αν και όχι όσο θα έπρεπε συχνή, πρακτική, πολλά δείγματα της οποίας έχουν παρουσιαστεί σε πληθώρα συνεδρίων, ημερίδων και σεμιναρίων που έχουν διεξαχθεί ή έχουν συγκεντρωθεί σε ηλεκτρονικά αποθετήρια/ψηφιακές βιβλιοθήκες, όπως αυτό του έργου της «Επιμόρφωσης εκπαιδευτικών Β' επιπέδου για την αξιοποίηση και εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη, το <http://ifigeneia.cti.gr/repository/>, που είναι προσβάσιμο σε όλους τους εκπαιδευτικούς. Σκοπός της επιμορφωτικής δράσης ή –καλύτερα- της ευρύτερης παιδαγωγικής τάσης-κίνησης είναι –ή θα πρέπει να είναι- η εξάλειψη των ορίων μεταξύ του μαθήματος πληροφορικής με τη στενή έννοια και της παραδοσιακής διδασκαλίας της γλώσσας, της λογοτεχνίας κλπ., στο πλαίσιο μιας ολιστικής λογικής, σύμφωνα με την οποία ο υπολογιστής και η τεχνολογία είναι πλέον περιβάλλοντα διεξαγωγής της μάθησης (Ι.Τ.Υ. τ. 1 και 2, 2010). Ενώ, όμως, διαπιστώνουμε ότι τα ΣΔΕ έχουν εξαρχής, τουλάχιστον σε επίπεδο σχεδιασμού των σπουδών, συμμεριστεί και υιοθετήσει αυτήν την ιδέα, που αποτελεί και επιπλέον τεκμήριο του καινοτομικού τους χαρακτήρα (ΥΠΔΒΜΘ 2010, 155), αναζητώντας σχετικά σχέδια μαθημάτων και διδακτικές προτάσεις οδηγούμαστε σε μηδαμινά, αν όχι μηδενικά, αποτελέσματα. Αυτό σημαίνει ότι οι φιλόλογοι που εργάζονται στα ΣΔΕ είτε δεν ενδιαφέρονται για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία του γλωσσικού γραμματισμού, πράγμα απίθανο, είτε –πολύ πιθανότερο- ότι δεν δημοσιεύουν, π. χ. στο διαδίκτυο ή με άλλους τρόπους, διάφορες δραστηριότητες του είδους αυτού, γεγονός που καθιστά τις όποιες πρωτοβουλίες και πρακτικές, αν υπάρχουν, μη προσβάσιμες στην ευρύτερη εκπαιδευτική κοινότητα και εμποδίζει έτσι την παιδαγωγική συζήτηση.

Για το λόγο αυτό κρίναμε σκόπιμο να παρουσιάσουμε εδώ προτάσεις αξιοποίησης των ΤΠΕ στο γλωσσικό γραμματισμό των ΣΔΕ, στο υπόβαθρο των οποίων βρίσκονται, χωρίς να σφετερίζονται την ιδιότητα του υποδείγματος, δύο σχέδια ολοκληρωμένης διδασκαλίας (σενάρια), που εφαρμόστηκαν το έτος 2011-12 στο 1^ο ΣΔΕ Λάρισας, συγκεκριμένα σε 2 τμήματα του 2^{ου} επιπέδου με 16-18 άτομα το καθένα, με τη φιλοδοξία να εντάξουν όσο πληρέστερα γινόταν τις ΤΠΕ στη διδασκαλία. Αν και για λόγους οικονομίας του χώρου περιοριζόμαστε στην παράθεση μόνο των φύλλων εργασίας, ελπίζουμε ότι γίνεται σαφής η πρόθεση αυτή, δηλαδή η πλήρης, όχι διακοσμητική ή εναλλακτική, ένταξη των ΤΠΕ, η οποία προσδίδει και την ιδιαίτερη φυσιογνωμία στην διδακτική προσέγγιση και στάση μας. Η εργασία δεν αποτελεί μελέτη περίπτωσης, εφόσον δεν έχει στόχους –μέσω ανάλυσης ποιοτικών δεδομένων από παρατηρήσεις και συνεντεύξεις- την περιγραφή της διαδικασίας εφαρμογής των σεναρίων, την παρουσίαση των προϊόντων της διδασκαλίας και την αξιολόγησή της. Στόχος της είναι απλώς η διατύπωση μιας «πρακτικής» άποψης για την αξιοποίηση ΤΠΕ στη διδασκαλία του γλωσσικού γραμματισμού στα ΣΔΕ με την προσδοκία να αυξηθούν παρόμοια εγχειρήματα. Η ιδιαίτερη αντιμετώπιση της αξιοποίησης των ΤΠΕ στον γλωσσικό γραμματισμό των ΣΔΕ, δηλαδή ως περίπτωσης που διαφοροποιείται από τις διαδικασίες στις λοιπές παραδοσιακές τυπικές εκπαιδευτικές δομές, απορρέει ως απαραίτητη από τις ιδιαιτερότητες των ΣΔΕ, στις οποίες αναφερθήκαμε σύντομα στην αρχή της εργασίας, και είναι η ανάγκη για ποιοτική εκπαιδευτική και κοινωνική ένταξη των ενηλίκων μαθητών τους.

ΠΡΟΤΑΣΗ 1^Η: «ΠΕΡΙΓΡΑΦΩ ΚΑΙ ΑΦΗΓΟΥΜΑΙ»

Η πρώτη δέσμη προτάσεων αφορά τις θεματικές ενότητες της περιγραφής και αφήγησης και καλύπτει τα αντικείμενα της Γλώσσας, της Πληροφορικής, της Τοπικής ιστορίας, της Λογοτεχνίας και της Αισθητικής αγωγής, με διάρκεια 8 διδακτικές ώρες.

Ταυτότητα και παρατηρήσεις.

Σκοπός του σεναρίου είναι: α) η εμβάθυνση των μαθητών στις αρχές της οργάνωσης και της συνοχής της περιγραφής και της αφήγησης, β) η συμμετοχή τους –κυρίως με συνεργατική μέθοδο- σε μια διαδικασία μετατροπής τους σε εγγράμματα υποκείμενα συγκεκριμένου τύπου, σε πολίτες, δηλαδή, που θα θεμελιώσουν –τουλάχιστον- (και πιθανώς θα διατηρήσουν στο μέλλον) μια στέρεη σχέση με το νέο και κριτικό γραμματισμό (γλώσσα+τεχνολογία+κριτική ικανότητα), ο οποίος είναι σήμερα, δηλαδή στην τρέχουσα οικονομικοκοινωνική πραγματικότητα, περισσότερο απαραίτητος από ποτέ (Core & Kalantzis, 2000), γ) η ανάδειξη του υπολογιστή ως περιβάλλοντος μάθησης και εργασίας (Σολωμονίδου, 2006). Στις προϋποθέσεις υλοποίησης περιλαμβάνονται: η ουσιαστική εξοικείωση του εκπαιδευτικού με τις ΤΠΕ, η διάθεση να καταπιαστεί με την εμπλοκή τους στη διδακτική διαδικασία, που απαιτεί υπέρβαση παραδοσιακών πρακτικών και αρκετό χρόνο προετοιμασίας και συνεργασία με τους συναδέλφους (όχι μόνο της πληροφορικής), η καλή συνεννόηση με τους μαθητές για την αποδοχή αυτού του τρόπου διδασκαλίας και μάθησης, ώστε οι διδακτικές ώρες να πραγματοποιηθούν απρόσκοπτα και αποδοτικά και η απλή εξοικείωση των μαθητών με πολύ στοιχειώδεις γνώσεις πληροφορικής και ΤΠΕ όπως άνοιγμα υπολογιστή, χρήση προγραμμάτων (επεξεργαστή κειμένου, υπολογιστικών φύλλων, φυλλομετρητή διαδικτύου κλπ.), χωρίς να θεωρείται απαραίτητη η προχωρημένη γνώση του χειρισμού τους. Οι γνωστικοί στόχοι αναφέρονται κυρίως στην εμπέδωση της οργάνωσης και της συνοχής της αφήγησης, ώστε οι μαθητές επιτυχώς να αναγνωρίζουν, να κατανοούν και να παράγουν περιγραφικό και αφηγηματικό λόγο. Ειδικότερα, οι στόχοι είναι να κατανοήσουν ότι η περιγραφή «τρέφεται» με το επίθετο και το ρήμα στον ενεστώτα, εδράζεται στον άξονα του χώρου, είναι στατική και εστιάζει σε αντικείμενα, φαινόμενα, διαδικασίες κ.ο.κ., πορεύεται από το γενικό στο ειδικό, μπορεί να εμφανίζεται περισσότερο ή λιγότερο υποκειμενική, χωρίζεται σε διάφορα είδη ανάλογα με το είδος του κειμένου που εξυπηρετεί ή στο οποίο είναι ενταγμένη, επίσης ότι η αφήγηση «τρέφεται» από το ρήμα, που συνήθως είναι σε παρελθοντικό χρόνο, κυρίως αόριστο (αλλά και παρατατικό) με συνοπτική εκφορά (υποτακτική), όμως και σε (ιστορικό) ενεστώτα για ζωντανία και παραστατικότητα, εδράζεται στον άξονα του χρόνου, παρουσιάζει την εξέλιξη και προβάλλει δράση προσώπων, πορεύεται από το ένα χρονικό σημείο στο άλλο (όχι όμως κατ' ανάγκη και ευθύγραμμο), μπορεί να εμφανίζεται περισσότερο ή λιγότερο υποκειμενική, χωρίζεται σε διάφορα είδη ανάλογα με το είδος του κειμένου που εξυπηρετεί ή στο οποίο είναι ενταγμένη, ότι τα δύο είδη στις περισσότερες περιπτώσεις διαπλέκονται, ότι η διαπλοκή αυτή συμβαίνει και στο λογοτεχνικό λόγο, χωρίς να είναι πάντα δυνατή η αυστηρή διάκρισή τους μέσα στο κείμενο. Άλλος στόχος είναι να αφομοιώσουν τις αρχές σύνταξης του βιογραφικού σημειώματος, ενός υβριδικού είδους που στη γραπτή και στην προφορική του μορφή συνδυάζει τόσο την περιγραφή όσο και την αφήγηση. Ο βασικός παιδαγωγικός στόχος είναι να αναπτύξουν οι μαθητές μορφές συμπεριφοράς, δεξιότητες και στάσεις, ώστε να εργάζονται παραγωγικά στα πλαίσια της ομάδας τους και ευρύτερα της τάξης. Ειδικότερα: να συνεργάζονται σε διαδικασίες όπως εξεύρεση, κριτική επεξεργασία και καταγραφή πληροφοριών από το διαδίκτυο, συγγραφή ενός ηλεκτρονικού κειμένου, παρατήρηση και περιγραφή ενός ζωγραφικού πίνακα, να οικοδομήσουν τη γνώση αναλαμβάνοντας κεντρικό και αυτενεργό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία με τη διακριτική υποστήριξη του διδάσκοντα, να έλθουν σε επαφή με την ενεργητική και ανακαλυπτική μάθηση και με τη διαδικασία επίλυσης προβλήματος, ώστε να αποκτήσουν ανάλογες δεξιότητες, να προσεγγίζουν τα κείμενα διερευνητικά και κριτικά τόσο κατά την αναζήτηση των πληροφοριών όσο και κατά τη σύνθεση κειμένων. Καθώς η πορεία προς τους παραπάνω στόχους θα πλαισιωθεί από τη χρήση διαφόρων μορφών ΤΠΕ, αναμένεται οι μαθητές να μάθουν να χρησιμοποιούν ΤΠΕ και

ψηφιακούς πόρους, ώστε να αξιοποιούν αυτόνομα σε άλλα μαθήματα ή/και για δικούς τους προσωπικούς σκοπούς, όχι δηλαδή μόνο για τις ανάγκες της παρακολούθησης των μαθημάτων, τα εργαλεία αυτά (παγκόσμιος ιστός, ιστότοπος, ιστοσελίδα, επεξεργαστής κειμένου, πρόγραμμα παρουσίασης, έννοιες και διαδικασίες πολυτροπικότητας και πολυμεσικότητας). Ο ψηφιακός γραμματισμός των μαθητών είναι επομένως ο τεχνολογικός στόχος. Όλους αυτούς τους στόχους διαπερνά, τέλος, εγκάρσια ο στόχος του κριτικού γραμματισμού, που είναι να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές ότι ό, τι λέγεται, γράφεται, ακούγεται, δημοσιεύεται κλπ. έντυπα και ηλεκτρονικά είναι προϊόν συγκεκριμένων συνθηκών και περιστάσεων, συγκεκριμένων κοινωνικών συνιστωσών, δηλαδή ιδεολογικά και κοινωνικά προσδιορισμένο, τοποθετημένο σε ένα πλαίσιο κοινωνικοπολιτισμικό. Στα απαραίτητα τεχνολογικά εργαλεία περιλαμβάνονται: εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου, σύνδεση διαδικτύου, φυλλομετρητής ιστοχώρων, διάφορα προγράμματα εφαρμογών γραφείου όπως επεξεργασίας κειμένου, υπολογισμού και παρουσίασης, ιστολόγιο, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, προβολέας, άλλα προγράμματα (π.χ. για μεταφορά κινουμένων αρχείων) κ.ο.κ.

Προτεινόμενη διδακτική πορεία - φύλλα εργασίας

1^η και 2^η διδακτική ώρα:

ΦΥΛΛΟ 1.1 – κοινό για όλους

Ανοίξτε το πρόγραμμα φυλλομετρητή του παγκόσμιου ιστού και εισαγάγετε ως αντικείμενο αναζήτησης το νέο μουσείο της Ακρόπολης. Ελέγξτε τα αποτελέσματα και εντοπίστε τον ιστοχώρο του νέου μουσείου.

Στη συνέχεια προσδιορίστε τη δομή του ιστοχώρου, δηλαδή τις βασικές σελίδες του, και έπειτα από την ανάγνωσή τους καταγράψτε πολύ συνοπτικά τα περιεχόμενα σε επεξεργαστή κειμένου χρησιμοποιώντας πίνακα. Ο πίνακας μπορεί να έχει 2 στήλες, όπου στη μία στήλη θα αναφέρονται τα θέματα (π.χ. ιστορία του μουσείου κ.ο.κ.) και στην άλλη διάφορα στοιχεία γι' αυτό (π.χ. πληροφορίες για την ιστορία του μουσείου).

ΦΥΛΛΟ 1.2 – ενιαίο για 5 ομάδες

Ζητείται από το τμήμα σας να παρουσιάσετε σε άλλα τμήματα του σχολείου, που δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, το νέο μουσείο της Ακρόπολης με ένα πρόγραμμα παρουσίασης. Η παρουσίασή σας θα έχει 3 κύρια μέρη: 1) στοιχεία για την ιστορία του μουσείου μαζί με ένα βίντεο παρουσίασης, 2) στοιχεία για την ξενάγηση στους χώρους του, 3) στοιχεία για το εκθεσιακό πρόγραμμα του μουσείου με ενδεικτικές πληροφορίες και φωτογραφίες επάνω στις βασικές μόνιμες συλλογές.

Ξεκινήστε από το τρίτο μέρος της παρουσίασης και γι' αυτό επεξεργαστείτε τις 5 συλλογές του μουσείου, όπως υποδεικνύεται πιο πάνω.

Στη συνέχεια κάντε τα εξής:

(Ομάδα 1) Επεξεργαστείτε το θέμα της ιστορίας του μουσείου

(Ομάδα 2) Επεξεργαστείτε το εκθεσιακό πρόγραμμα

(Ομάδα 3) Επεξεργαστείτε την ξενάγηση στο μουσείο και το σχεδιάγραμμα της αρχιτεκτονικής κάτοψης

(Ομάδα 4) Μεταφορτώστε το κινούμενο αρχείο στον υπολογιστή

(Ομάδα 5) Συνενώστε όλα τα επιμέρους αρχεία που δημιουργήθηκαν σε ενιαίο αρχείο παρουσίασης.

3^η και 4^η διδακτική ώρα:

ΦΥΛΛΟ 2.1 – κοινό για όλους

Αναζητήστε στη μηχανή αναζήτησης αποτελέσματα για την πόλη της Λάρισας και στη συνέχεια επικεντρωθείτε στον [ιστοχώρο του Δήμου Λαρισαίων](#).

Εξερευνήστε τον ιστότοπο και εντοπίστε τα κείμενα εκείνα του ιστότοπου που περιγράφουν τη Λάρισα και αφηγούνται την ιστορία της.

Διαβάστε τα κείμενα και συγκεντρώστε σε υπολογιστικό φύλλο τυχόν άγνωστες λέξεις και φράσεις των κειμένων.

Μέσω του τοπικού δικτύου του εργαστηρίου συνενώστε τις άγνωστες λέξεις σε ένα κατάλογο και ταξινομήστε τις αλφαβητικά.

ΦΥΛΛΟ 2.2 - κοινό για 4 ομάδες

Επεξεργαστείτε ένα μόνο τμήμα του καταλόγου με τις άγνωστες λέξεις: ερμηνεύστε τις με τη βοήθεια ηλεκτρονικού λεξικού που θα βρείτε στην «Πύλη για την ελληνική γλώσσα» (www.greek-language.gr).

Ενοποιήστε στη συνέχεια τις άγνωστες λέξεις με τα ερμηνεύματα σε ενιαίο υπολογιστικό φύλλο.

ΦΥΛΛΟ 2.3 – (νέα) ομάδα 1

Μεταφέρετε σε αρχείο επεξεργαστή κειμένου τα τμήματα Α και Β του περιγραφικού κειμένου. Υπογραμμίστε τα επίθετα του κειμένου, καταγράψτε τον αριθμό τους και δημιουργήστε αντίγραφο του κειμένου διαγράφοντας τα επίθετα. Ποια εντύπωση δίνει το κείμενο με αυτήν τη μορφή;

Το κείμενο αναφέρεται στον χρόνο ή στον χώρο; Εξηγήστε την άποψη ότι η περιγραφή είναι «τέχνη στατική» και χαρακτηρίζεται από τη «συμπαράθεση» στοιχείων.

Ανοίξτε υπολογιστικό φύλλο, δημιουργήστε στήλες για 5 κτήρια ή τοπία ή μνημεία που περιγράφονται και καταγράψτε τα επίθετα που χρησιμοποιούνται στην περιγραφή.

Το κείμενο που επεξεργαστήκατε υπηρετεί την υποκειμενική ή αντικειμενική περιγραφή και γιατί; Απαντήστε στις παραπάνω ερωτήσεις σε ένα αρχείο κειμένου.

ΦΥΛΛΟ 2.4 - (νέα) ομάδα 2

Μεταφέρετε σε αρχείο επεξεργαστή κειμένου τα τμήματα Γ, Δ και Ε του περιγραφικού κειμένου.

Υπογραμμίστε τα ρήματα του κειμένου και προσδιορίστε τους χρόνους τους και δημιουργήστε αντίγραφο του κειμένου αλλάζοντας τον χρόνο των ρημάτων από παροντικό σε παρελθοντικό και το αντίστροφο. Ποια εντύπωση δίνει το κείμενο με αυτήν τη μορφή;

Κινείται αυτός που περιγράφει στο χώρο; Εξηγήστε την άποψη ότι η περιγραφή είναι ωστόσο «τέχνη στατική» και χαρακτηρίζεται από τη «συμπαράθεση» στοιχείων.

Ανοίξτε υπολογιστικό φύλλο, δημιουργήστε στήλες για 5 κτήρια ή τοπία ή μνημεία που περιγράφονται και καταγράψτε επίθετα και ρήματα που χρησιμοποιούνται στην περιγραφή.

Σε τι είδος κειμένου (λογοτεχνικό, τουριστικό, εγκυκλοπαιδικό κλπ.) ανήκει το συνολικό κείμενο και γιατί; Απαντήστε στις παραπάνω ερωτήσεις σε ένα αρχείο κειμένου.

ΦΥΛΛΟ 2.5 – (νέα) ομάδα 3

Μεταφέρετε σε αρχείο επεξεργαστή κειμένου τα τμήματα της μυθολογίας, της προϊστορικής, της αρχαίας και της ρωμαϊκής εποχής του αφηγηματικού κειμένου.

Υπογραμμίστε τα ρήματα ενός τμήματος του κειμένου που αντιγράψατε και καταγράψτε τους χρόνους τους. Αντιγράψτε το αλλάζοντας τον αόριστο σε ενεστώτα. Τι παρατηρείτε ως προς την εναλλαγή των χρόνων και τη χρήση τους γενικότερα;

Ανοίξτε υπολογιστικό φύλλο και δημιουργήστε στήλες για 5 γεγονότα που αναφέρονται στο κείμενο, ενώ κάθε μέλος της ομάδας θα καταγράψει τον συγκεκριμένο χρόνο, τον τόπο, το πρόσωπο ή τα πρόσωπα και τη δράση του γεγονότος.

Εξετάστε εάν στο κείμενο έχει επιλεγεί ο ευθύγραμμος τρόπος αφήγησης. Απαντήστε και δικαιολογήστε την απάντησή σας σε ένα αρχείο κειμένου.

ΦΥΛΛΟ 2.6 – (νέα) ομάδα 4

Μεταφέρετε σε επεξεργαστή κειμένου το τμήμα της βυζαντινής εποχής του αφηγηματικού κειμένου.

Υπογραμμίστε τα ρήματα ενός τμήματος του κειμένου που αντιγράψατε και καταγράψτε τους χρόνους τους. Αντιγράψτε το αλλάζοντας τον ενεστώτα σε αόριστο. Τι παρατηρείτε ως προς την εναλλαγή των χρόνων και τη χρήση τους γενικότερα;

Ανοίξτε υπολογιστικό φύλλο και δημιουργήστε στήλες για 5 γεγονότα που αναφέρονται στο κείμενο, ενώ κάθε μέλος της ομάδας θα καταγράψει τον συγκεκριμένο χρόνο, τον τόπο, το πρόσωπο ή τα πρόσωπα και τη δράση του γεγονότος.

Προσδιορίστε εάν έχουμε αντικειμενική ή υποκειμενική αφήγηση και σε τι είδους κειμένου (λογοτεχνικό, ιστορικό κλπ.) ανήκει το κείμενο που επεξεργαστήκατε και γιατί. Απαντήστε και δικαιολογήστε την απάντησή σας σε ένα αρχείο κειμένου.

ΦΥΛΛΟ 2.7 κοινό

Εντοπίστε περιγραφικές αναφορές στο αφηγηματικό κείμενο και περιγραφικές στο αφηγηματικό, για να επαληθεύσετε την άποψη ότι τα είδη σπάνια απαντούν με την καθαρή τους μορφή και ότι το ένα συνήθως εμπεριέχει κατά κάποιον τρόπο και το άλλο;

Επαληθεύστε την άποψη αυτή και σε σχέση με ένα λογοτεχνικό κείμενο: π.χ. ένα απόσπασμα από το μυθιστόρημα *Ερωϊκά* του Κοσμά Πολίτη, που θα βρείτε στον ιστοχώρο «Πολιτιστικός θησαυρός της ελληνικής γλώσσας», όπου θα εντοπίστε α) περιγραφικά-αφηγηματικά μέρη και β) την υποκειμενική χρήση της γλώσσας. Κρατήστε τις σημειώσεις σας σε αρχείο κειμένου.

5^η και 6^η διδακτική ώρα:

ΦΥΛΛΟ 3.1 – κοινό για 4 ομάδες

Επιλέξτε ένα μνημείο ή ένα χώρο, καθώς και ένα γεγονός, εντοπίστε στο διαδίκτυο σχετικές φωτογραφίες και μεταφορτώστε τες σε ένα αρχείο παρουσίασης. Στη συνέχεια εκπρόσωπος της ομάδας θα παρουσιάσει με προβολέα το θέμα στην ολομέλεια.

ΦΥΛΛΟ 3.2 – κοινό για 4 ομάδες

Ερευνήστε σε μηχανή αναζήτησης αποτελέσματα για τη Δημοτική Πινακοθήκη της Λάρισας και στη συνέχεια εντοπίστε την ψηφιακή συλλογή του ιστότοπου. Επιλέξτε από έναν καλλιτέχνη, εξετάστε τους πίνακές του και περιγράψτε το έργο του με βάση τους πίνακες αυτούς και τα βοηθητικά κείμενά που δίνονται για τον καθένα. Περιγράψτε τις θεματικές προτιμήσεις, τις χρωματικές επιλογές, τους χώρους, τους χρόνους και τα πρόσωπα σε ένα κείμενο του ΠΕΚ έκτασης 400 περίπου λέξεων. Το κείμενο θα σταλεί στη συνέχεια με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στο προσωπικό της Πινακοθήκης, για να δημοσιευτεί εκεί στη σελίδα που υπάρχει για κάθε ζωγράφο.

ΦΥΛΛΟ 3.3 – κοινό για 4 ομάδες

Ξεκινώντας από τη φράση «Ενώ περιδιάβαινα μέσα στους δρόμους της Λάρισας...» γράψτε ομαδικά μια αφήγηση. Κάθε μέλος αποστέλλει με σειρά που έχει συμφωνηθεί σε άλλο μέλος ένα τμήμα της ιστορίας αυτής μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Το τελευταίο μέλος της ομάδας θα αποστείλει στο διδάσκοντα το τελικό κείμενο μέχρι το βράδυ της Κυριακής. Ο διδάσκων στη συνέχεια θα συγκεντρώσει όλες τις αφηγήσεις και θα τις στείλει σε όλους τους μαθητές. Όταν τις παραλάβετε και τις διαβάσετε, ψηφίστε για την καλύτερη που θα δημοσιευθεί στο ιστολόγιο του σχολείου.

7^η και 8^η ώρα:

ΦΥΛΛΟ 4.1 – ενιαίο για 4 ομάδες

Για την πρώτη ομάδα: μεταβείτε στον ιστότοπο [«Σύμβουλοι καριέρας»](#) και εκεί στην ενότητα για το βιογραφικό σημείωμα, όπου θα επεξεργαστείτε τα είδη στα οποία διακρίνεται το σημείωμα ως προς την ιεραρχία της ζητούμενης θέσης.

Για τη δεύτερη ομάδα: μεταβείτε στον ιστότοπο του Γραφείου Διασύνδεσης Σπουδών και Σταδιοδρομίας του Α.Π.Θ. και στην ιστοσελίδα του βιογραφικού σημειώματος, από όπου θα συγκεντρώσετε πληροφορίες γύρω από τις θεματικές ενότητες του βιογραφικού σημειώματος.

Για την τρίτη ομάδα: μεταβείτε στον ιστότοπο του Γραφείου Διασύνδεσης Σπουδών και Σταδιοδρομίας του Α.Π.Θ. και στην ιστοσελίδα του βιογραφικού σημειώματος, από όπου θα συγκεντρώσετε πληροφορίες για τις οδηγίες για την καλύτερη δυνατή σύνταξή του.

Για την τέταρτη ομάδα: μεταβείτε στο σχετικό μέρος του ΠΕΚ και επεξεργαστείτε τις διάφορες μορφές και τα διάφορα στυλ του βιογραφικού.

Γράψτε τις απαντήσεις σας σε αρχεία κειμένου.

ΦΥΛΛΟ 4.2 – για ζεύγη

Ανοίξτε πρότυπο εγγράφου βιογραφικού σημειώματος (ένα ζευγάρι μπορεί να εργαστεί στον ιστότοπο του Γραφείου Διασύνδεσης του Α.Π.Θ. και ένα άλλο στο «Ευρωδιαβατήριο») και πάρτε ο ένας/η μία συνέντευξη από τον άλλον/την άλλη, ώστε να συμπληρώσετε όλα τα στοιχεία. Αποθηκεύστε το βιογραφικό. Στη συνέχεια αλλάξτε θέση και αντιστρέψτε τη διαδικασία. Αποθηκεύστε και αυτό το βιογραφικό. Στη συνέχεια εκτυπώστε τα βιογραφικά.

ΠΡΟΤΑΣΗ 2^Η: «ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟ ΜΟΥ ΠΟΥΛΙ – ΣΤΕΙΑ΄, ΟΥΡΑΝΕ ΜΟΥ, ΕΝΑ ΠΟΥΛΙ»

Η δεύτερη δέσμη προτάσεων αφορά τη λογοτεχνία και συγκεκριμένα τα δημοτικά τραγούδια σε συνδυασμό με την πληροφορική, διάρκειας 6 διδακτικών ωρών. Το πλαίσιο σπουδών των ΣΔΕ επιδιώκει την απόκτηση από τους μαθητές και τις μαθήτριες στοιχείων λογοτεχνικού γραμματισμού «ως ικανότητας επικοινωνίας με το λογοτεχνικό κείμενο, όπως και με κάθε τι που βρίσκεται στο περιβάλλον και τους ικανοποιεί συναισθηματικά, λογικά και αισθητικά» (ΥΠΔΒΜΘ 2010).

Ταυτότητα και παρατηρήσεις.

Σκοπός είναι οι μαθητές, χρησιμοποιώντας νέες τεχνολογίες και ψηφιακά μέσα, να έρθουν σε επαφή με το δημοτικό τραγούδι -και στη συνέχεια ειδικότερα με το δημοτικό τραγούδι της ξενιτιάς- ως προφορική λαϊκή ποίηση (λογοτεχνικό και ποιητικό είδος), ως σύνθετη μορφή τέχνης (ποίηση+μουσική+χορός) και ως φορέα παραδοσιακών αξιών και μορφών ζωής επιτυγχάνοντας παράλληλα επίγνωση της σημασίας της πολιτισμικής αυτής κληρονομιάς διαχρονικά (Νημάς, 2010). Η στοχοθεσία ταυτίζεται με εκείνη του προηγούμενου σεναρίου, πλην του γνωστικού της τμήματος. Ως προς αυτό επισημαίνεται ότι οι μαθητές αναμένεται να γνωρίσουν το λογοτεχνικό και ποιητικό είδος των δημοτικών τραγουδιών και όσο το δυνατό περισσότερα κείμενα του είδους, ώστε να διαμορφώσουν μια συνολική και περιεκτική εικόνα γι' αυτό συγχρόνως να κατανοήσουν ότι το είδος είναι προφορική λαϊκή ποίηση, σύνθετη μορφή τέχνης (ποίηση+μουσική+χορός) και φορέας παραδοσιακών αξιών και μορφών ζωής περνώντας από το γενικό προς το ειδικότερο να επικεντρωθούν σε συγκεκριμένη κατηγορία δημοτικών τραγουδιών, αυτών που αναφέρονται στη μετανάστευση, τον ξεριζωμό, την εξορία, την ξενιτιά, κατηγορία που θα την προσεγγίσουν αναλυτικότερα, κατανοώντας παράλληλα ότι τα τραγούδια συνδέονται πάντα με συγκεκριμένες ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες να αντιληφθούν στη βάση των τραγουδιών της ξενιτιάς ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ύφους, π.χ. την ποικιλία ή τη μονοτονία, τη φυσικότητα ή την επιτήδευση, την περιεκτικότητα των λεκτικών και νοηματικών σχημάτων λόγου κλπ. να γνωρίσουν βασικά τεχνοτροπικά μοτίβα της προφορικής λαϊκής ποίησης (π.χ. στερεότυπους στίχους, επαναλαμβανόμενες συντακτικές δομές κλπ.) να αξιοποιήσουν εξωκειμενικά στοιχεία, π.χ. τη μουσική εκτέλεση του τραγουδιού σε διάφορες παραλλαγές, στην κατεύθυνση της απόκτησης μιας καλύτερης επαφής με το τραγούδι να κατανοήσουν τη διαχρονικότητα του βασικού

θέματος των δημοτικών τραγουδιών και τη συνέχειά του στην ποίηση και τη μουσική της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας, καθώς και την πρόσληψη διαφόρων μοτίβων και υφολογικών στοιχείων.

Προτεινόμενη διδακτική πορεία και φύλλα εργασίας

1^ο τρίωρο:

ΦΥΛΛΟ 1.1 – κοινό για όλους τους μαθητές

Ενημερωθείτε από το διαδίκτυο για την [ψηφιακή βιβλιοθήκη](#) και προβληματιστείτε για τις διαφορές ανάμεσα σε αυτό το είδος βιβλιοθήκης και στις συμβατικές ή αναλογικές βιβλιοθήκες.

Γνωριστείτε με το Ψηφιακό σχολείο, τη μοναδική σχολική ψηφιακή βιβλιοθήκη-πλατφόρμα: digitalschool.minedu.gov.gr. Εργαστείτε σε ζεύγη: πλοηγηθείτε, επιλέξτε μερικά βιβλία της Β΄ Γυμνασίου, «ξεφυλλίστε» τα και μεταφορτώστε στον υπολογιστή ορισμένα κεφάλαιά τους.

Μεταβείτε στον ιστοχώρο της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης εκεί εντοπίστε το αρχείο της. Εκεί παρακολουθήστε τμήμα του ντοκιμαντέρ που περιγράφει το αρχείο και διαβάστε το κείμενο που περιγράφει τα 3 μέρη του αρχείου. Από το σύνδεσμο «Δείτε-Ακούστε» εξετάστε τις διαφορές ανάμεσα στο αρχείο ειδήσεων και στα δελτία ειδήσεων. Στη συνέχεια στο πεδίο της αναζήτησης εισαγάγετε τη λέξη «Λαϊκά όργανα και κατασκευή τους» επιλέγοντας μόνο «τίτλο» και στη συνέχεια επιλέγοντας και «περιεχόμενα». Τι παρατηρείτε από τη σύγκριση; Κρατήστε σημειώσεις σε επεξεργαστή κειμένου για τα αποτελέσματα που δίνει αυτή η αναζήτηση.

Αναζητήστε σε μηχανή αναζήτησης τον ιστοχώρο του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος και στην ψηφιακή βιβλιοθήκη του αναζητήστε αποσπάσματα από την παράσταση «Λωζάντρα». Ανοίξτε το αρχείο, παρακολουθήστε για 3' την παράσταση και περιγράψτε σε επεξεργαστή κειμένου τη σκηνή που παρακολουθήσατε.

ΦΥΛΛΟ 1.2 – για τις ομάδες

Α) Παρακολουθήστε το επεισόδιο [Το δημοτικό τραγούδι \(σήμερα\)](#) της σειράς ντοκιμαντέρ «Ανταύγειες από το παρελθόν» από το αρχείο της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης και διαβάστε το κεφάλαιο για το δημοτικό τραγούδι του εγχειριδίου της Ιστορίας της νεοελληνικής λογοτεχνίας Γυμνασίου από την πλατφόρμα του Ψηφιακού Σχολείου. Στη συνέχεια αναζητήστε στην ψηφιακή βιβλιοθήκη της Εκκλησίας της Ελλάδος το αφιέρωμα στο δημοτικό τραγούδι και διαβάστε τραγούδια από κάθε κατηγορία. Με βάση τα στοιχεία αυτά απαντήστε στις εξής ερωτήσεις και κατασκευάστε 2 διαφάνειες προγράμματος παρουσίασης με τις ερωτήσεις αυτές και με τις απαντήσεις:

(Ομάδα 1) Ποια είναι η προέλευση και η γένεση των δημοτικών τραγουδιών; Σε τι αποσκοπούσαν και γιατί δημιουργήθηκαν τα δημοτικά τραγούδια;

(Ομάδα 2) Ποια σημασία αποδίδεται στο δημοτικό τραγούδι και πώς συσχετίζεται με ένα άλλο σημαντικό λογοτεχνικό είδος του ελληνικού πολιτισμού; Ποιες κατηγορίες διακρίνονται;

(Ομάδα 3) Ποια η σχέση μεταξύ ελληνικού δημοτικού τραγουδιού και ευρωπαϊκού πολιτισμού; Με ποιες περιστάσεις της ζωής συνδέεται το δημοτικό τραγούδι;

(Ομάδα 4) Ποια είναι η σημερινή απήχηση του δημοτικού τραγουδιού; Πώς έχει επηρεάσει το δημοτικό τραγούδι τη νέα ελληνική μουσική και τους συνθέτες της και ποια άποψη εκφράζεται σχετικά με αυτό το θέμα;

Β) Επιλέξτε ένα δημοτικό τραγούδι οποιασδήποτε κατηγορίας, πλην αυτών της ξενιτιάς, στην ψηφιακή βιβλιοθήκη για να το επεξεργαστείτε. Αναζητήστε το ύστερα στο διαδίκτυο, προτιμότερο σε τράπεζα κινουμένων αρχείων για να έχετε εικόνα (π.χ. το You Tube) ή -αν αυτό δεν είναι δυνατό- σε άλλον ιστότοπο μόνο με ηχητικά αρχεία (π.χ. στον δικτυακό τόπο των Αρκάδων, www.arcadians.gr), για να το παρουσιάσετε στην ολομέλεια μέσω προβολέα ως ένα σύνθετο καλλιτεχνικό δημιούργημα (στίχοι-μουσική-χορός), αφού το αποθηκεύσετε στον σκληρό δίσκο. Αναζητήστε ερμηνείες τυχόν αγνώστων λέξεων και φράσεων στα λεξικά της Πύλης για την ελληνική γλώσσα και καταγράψτε τις σε αρχείο κειμένου. Πριν την παρουσίαση αναφερθείτε στο θέμα και την κατάταξη του τραγουδιού και αφηγηθείτε το περιεχόμενό του, βοηθούμενοι από τις σημειώσεις που κρατήσατε σε αρχείο κειμένου. Εάν

εντοπίσατε άλλη εκδοχή των στίχων του τραγουδιού, καταγράψτε τις διαφορές σε ΠΕΚ, για να τις παρουσιάσετε.

2^ο τρίωρο:

ΦΥΛΛΟ 2.1 – ενιαίο και κοινό για όλες τις ομάδες

Παρακολουθήστε από τον προβολέα μια παρουσίαση (Θανασοπούλου,2011) για τα τραγούδια της ξενιτιάς.

Αναζητήστε σε μηχανή αναζήτησης τον ιστότοπο «Ελληνικός Πολιτισμός» και στο σύνδεσμο της λογοτεχνίας αναζητήστε την ανθολογία των τραγουδιών της ξενιτιάς και διατρέξτε τα δημοτικά, λαϊκά και έντεχνα τραγούδια.

Επιλέξτε από τα δημοτικά τραγούδια 5 και αντιγράψτε τα σε αρχείο εγγράφου. Αναζητήστε τη σημασία αγνώστων λέξεων και φράσεων με τη βοήθεια του λεξικού της Πύλης για την ελληνική γλώσσα και εισάγετέ τη με τη μορφή σχολίου στα αντίστοιχα σημεία.

Εντοπίστε το θέμα κάθε τραγουδιού που επιλέξατε, αποδώστε το περιεχόμενό του και κατατάξτε το στους κύκλους των τραγουδιών της ξενιτιάς. Καταγράψτε τα στοιχεία αυτά στο ίδιο αρχείο και αποθηκεύστε τα.

ΦΥΛΛΟ 2.2 – ενιαίο για όλες τις ομάδες

Α) Αναζητήστε σε μηχανή αναζήτησης την εργασία του Θ. Νημά, Το δημοτικό τραγούδι στη μέση εκπαίδευση, και μεταφορτώστε την στον υπολογιστή σας. Διαβάστε και συζητήστε μεταξύ σας τις ενότητες «Τεχνοτροπικά χαρακτηριστικά και μοτίβα δημοτικών τραγουδιών», «Τεχνική της έκφρασης», «Γλώσσα των δημοτικών τραγουδιών», «Μετρικά στοιχεία του δημοτικού τραγουδιού».

Β) Επαληθεύστε τα γνωρίσματα αυτά στα τραγούδια που επιλέξατε και ήδη επεξεργαστήκατε στο προηγούμενο φύλλο εργασίας ως εξής:

(Ομάδα 1) Ασχοληθείτε με την ισομετρία του στίχου, την έλλειψη ομοιοκαταληξίας, την αναδίπλωση του νοήματος και το στοιχείο του τρίτου και εντοπίστε τα χαρακτηριστικά αυτά στα κείμενά σας.

(Ομάδα 2) Ασχοληθείτε με τα άσκοπα ερωτήματα, το θέμα του «αδυνάτου», τα αρχαϊκά στοιχεία και τα τσακίσματα και εντοπίστε τα χαρακτηριστικά αυτά στα κείμενά σας.

(Ομάδα 3) Ασχοληθείτε με τα τεχνικά θέματα της έκφρασης, όπως η λιτότητα στην έκφραση και την αφήγηση, η ανθρωποποίηση του φυσικού κόσμου και η υπερβολή και εντοπίστε τα χαρακτηριστικά αυτά στα κείμενά σας.

(Ομάδα 4) Σχολιάστε τη γλώσσα και το μέτρο των τραγουδιών.

Γράψτε τις απαντήσεις σας σε αρχείο κειμένου.

ΦΥΛΛΟ 2.3 – κοινό

Διαβάστε και ακούστε τα λαϊκά και έντεχνα τραγούδια της ξενιτιάς από τον ιστότοπο Ελληνικός Πολιτισμός και εντοπίστε τα σημεία εκείνα που δείχνουν ότι οι δημιουργοί τους γνωρίζουν τα δημοτικά της ξενιτιάς και τα «χρησιμοποιούν» (γλωσσικά στοιχεία, θέματα, μοτίβα, καταστάσεις, αφηγηματικές τεχνικές κλπ.). Καταγράψτε όλα αυτά τα στοιχεία σε επεξεργαστή κειμένου.

Αναζητήστε και άλλα νεοελληνικά τραγούδια που θεματοποιούν την ξενιτιά, συγκεντρώστε τα σε ένα αρχείο στίχους, συνδέσμους κλπ. και παρουσιάστε τα στην ολομέλεια μέσω προβολέα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως προαναφέρθηκε, η προκείμενη εργασία αποσκοπεί απλώς στην παρουσίαση διδακτικών προτάσεων που εφαρμόστηκαν στην πράξη και όχι στη φαινομενολογική αποτύπωση της εφαρμογής ως ποιοτική προσέγγισή της.

Βασική ιδιότητα των προτάσεων αυτών, εκτός από το διαθεματικό και συνεργατικό τους χαρακτήρα, καθώς και την έμφαση στο τοπικό και την προσαρμογή στην ηλικία των εκπαιδευομένων, είναι προπαντός ότι υποστηρίζουν τη λεγόμενη «ολοκληρωμένη» προσέγγιση των ΤΠΕ, δηλαδή τη διάχυση της χρήσης τους στη διδασκαλία όλων των γνωστικών αντικειμένων. Η εκπαιδευτική αυτή επιλογή είναι σήμερα απαραίτητη μπροστά

στη νέα επικοινωνιακή τάξη πραγμάτων που έχει διαμορφωθεί και η οποία επιβάλλει μια νέα διδακτική πρακτική στο σχολείο κατά την επιδίωξή του να κατακτήσει αυτήν την πραγματικότητα διδακτικά: διδασκόμαστε μέσα στις ΤΠΕ τις ίδιες τις ΤΠΕ με σκοπό την ενδυνάμωση της κριτικής μας ικανότητας στο συγκεκριμένο κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο όπου ζούμε (συνδυασμός ή ταύτιση ψηφιακού και κριτικού γραμματισμού, απομάκρυνση από την εργαλειακή λογική των ΤΠΕ, εξοικείωση με τη νέα κειμενική πραγματικότητα και πολυτροπικότητα). Έτσι, επιλέγουμε π.χ. αντί να διαβάσουμε θεωρία για το δημοτικό τραγούδι να δούμε ένα σχετικό τηλεοπτικό ντοκιμαντέρ και αντί να διαβάσουμε δημοτικά τραγούδια από τις παραδοσιακές έντυπες συλλογές να τα αναζητήσουμε στο διαδίκτυο, «εφοδιασμένα» με τη μουσική και το χορό τους. Ακόμη, επιλέγουμε να διδάξουμε αφήγηση και περιγραφή επάνω σε κείμενα ιστοσελίδας της πόλης μας και να γράψουμε μια ιστορία συνεργατικά, όχι με μολύβι στην τάξη, αλλά στο σπίτι και μέσω ηλεκτρονικής επικοινωνίας.

Με δεδομένο ότι τα ΣΔΕ έθεσαν αποκλειστικό σκοπό από την ίδρυσή τους τη μετάδοση του κριτικού γραμματισμού και μάλιστα σε ενηλίκους που «έχασαν» την πρώτη τους ευκαιρία για εκπαίδευση και θα πρέπει να ενταχθούν ομαλά στην απαιτητική σύγχρονη κοινωνικοοικονομική ζωή, καθώς και με δεδομένο ότι το πρόγραμμα των σχολείων αυτών έχει υπάρξει ανοικτό και ευέλικτο και κινείται στην κατεύθυνση του ολιστικού πληροφορικού γραμματισμού, προξενεί εντύπωση η μη συστηματική εκπόνηση και δημοσίευση διδακτικών προτάσεων με αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία που λαμβάνει χώρα στα ΣΔΕ. Η παρούσα εργασία θα πρέπει να γίνει αντιληπτή ως μια συμβολή με αυτόν τον στόχο. Αφήνεται στην κρίση οποιουδήποτε το επιθυμεί να διασκευάσει τις διδακτικές προτάσεις και να τις προσαρμόσει στο δικό του διδακτικό και σχολικό πλαίσιο. Ας επισημανθεί, όμως, εδώ ότι η εφαρμογή των παραπάνω σεναρίων υπήρξε στην δική μας περίπτωση επιτυχής και ότι από τη συζήτηση αναστοχασμού που ως απαραίτητο τμήμα της διδασκαλίας την επισφράγισε στην ολομέλεια της τάξης προέκυψε -ή επιβεβαιώθηκε- η αντίληψη ότι οι ΤΠΕ προσφέρουν εργαλεία και περιβάλλοντα εργασίας, που είναι χρήσιμα για τη φοίτηση, αλλά και για την κάλυψη ποικίλων άλλων προσωπικών και επαγγελματικών αναγκών διδασκόμενων, πόσω μάλλον ανθρώπων που αποφάσισαν να γυρίσουν νέα σελίδα στη ζωή τους μέσω των ΣΔΕ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βασικό υλικό και επίσημα κείμενα για τα ΣΔΕ στον παλαιότερο ιστότοπο: <http://epms.ideke.edu.gr/sde/Books.asp>
- Βεκρής, Α. (2003). Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας: Ένα ευρωπαϊκό πειραματικό πρόγραμμα κατά του κοινωνικού αποκλεισμού – η ελληνική εκδοχή. Στο: ΥΠΔΒΜΘ 2010, 15-25.
- Βεργίδης, Δ.(2010). *Οι εκπαιδευτικοί των σχολείων δεύτερης ευκαιρίας*. Αθήνα.
- Cope, B. & Kalantzis, M. 2000. *Multiliteracies. Literacy learning and the Design of social Futures*. London & New York: Routledge.
- Ευθυνόπουλος, Μ. (2010). Αποτελεσματικότητα των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας: Απόψεις των Αποφοίτων Εκπαιδευομένων του ΣΔΕ Δράμας. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Θανασοπούλου, Κ. (2011). Εκπαιδευτικό πακέτο *Ξενιτεμένο μου πουλί*. Στο <http://ifigeneia.cti.gr/repository/>. Ανακτήθηκε στις 7/10/2012.
- Ι.Τ.Υ., τ. 1. (2010). Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης. Τεύχος 1^ο, Γενικό Μέρος. Πάτρα.
- Ι.Τ.Υ., τ. 2. (2010). Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης. Τεύχος 3^ο, κλάδος ΠΕ02. Πάτρα.
- Κόκκος, Α. (2005). *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μυστακίδου, Θ. (2012). Αποτελεσματικότητα σχολείων δεύτερης ευκαιρίας: απόψεις εκπαιδευομένων. Βόλος.
- Νημάς, Θ. (2010). Το δημοτικό τραγούδι στη μέση εκπαίδευση. Στο: <http://sfpeiraia.gr/articles.html>. Ανακτήθηκε στις 4/2/2012.
- Σολωμονίδου, Χ. (2006). *Νέες τάσεις στην εκπαιδευτική τεχνολογία. Επικοινωνιακός και σύγχρονα περιβάλλοντα μάθησης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- ΥΠ.Δ.Β.Μ.Θ. 2010. *Προδιαγραφές σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας*, Αθήνα.